

В І Д Г У К

офіційного опонента

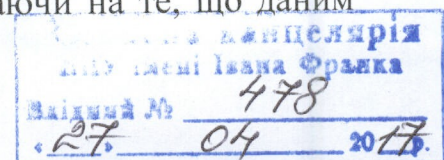
**на дисертаційну роботу ДЕМЧИШАКА Назара Богдановича
„Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні”, подану до
захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

Актуальність теми дослідження

Сьогодні людство переживає перехідний період від індустріального суспільства до суспільства, заснованого на новітніх знаннях. Відбувається формування нового типу розширеного відтворення, в якому вирішальну роль відіграють нематеріальні чинники соціального прогресу – наука та інформація, які останнім часом кардинально впливають на соціально-економічний розвиток.

Необхідність інтеграції України у європейське та світове конкурентне середовище зумовлює необхідність формування інноваційної моделі розвитку, у якій роль головного джерела економічного зростання відіграють результати наукових досліджень та їхнє практичне застосування. Саме таким, загальновизнаним шляхом не лише у високорозвинутих країнах, а й в країнах, які переживають трансформаційний період, є розбудова економіки, що базується на знаннях. Спроможність країни до створення знань, зокрема наукових, їх розповсюдження та ефективного використання у практичній діяльності стають у такій економіці основними факторами зростання поряд з інвестиціями і трудовими ресурсами. В першу чергу, це дає змогу підвищити рівень конкурентоспроможності національної економіки, гарантувати їй чільне місце у ЄС за стабільних і високих темпів економічного зростання.

Світова практика процесів економічного зростання багатьох країн доводить, що визначальним фактором інноваційної діяльності є важелі фінансового регулювання. У зв'язку з тим, що практика фінансового регулювання інноваційної діяльності є багатогранною, має свої особливості, існує об'єктивна необхідність у виробленні концептуальних підходів щодо активізації інноваційної діяльності в Україні на цій основі. Незважаючи на те, що даним

питанням присвячено чимало досліджень низки вітчизняних і зарубіжних учених, економічна наука і фінансова практика до цього часу не мають відповідей на ряд питань, пов'язаних з фінансовим регулюванням інноваційної діяльності.

Адже відсутність в Україні цілісної стратегії фінансового регулювання інноваційних процесів, повільне впровадження інновацій, неналежна увага питанням інноваційної безпеки та незадовільна структура фінансування інновацій вимагають подальших досліджень у напрямку поглиблення теоретичних, методологічних і методичних засад фінансового регулювання інноваційної діяльності та розроблення нових концептуальних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення її подальшого розвитку.

Тому дисертаційне дослідження Демчишака Н.Б, яке присвячено проблемі розроблення теоретико-методологічних засад, науково-методичного забезпечення фінансового регулювання інноваційної діяльності та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності в Україні для зміцнення конкурентоспроможності національної економіки, слід вважати актуальним і своєчасним.

Дисертаційне дослідження виконувалось в межах планів науково-дослідних робіт Львівського національного університету імені Івана Франка “Формування фінансового потенціалу національної економіки” (реєстраційний номер 0116U001677) та ДВНЗ “Університет банківської справи” - “Сучасні напрями та механізми модернізації фінансової системи України” (реєстраційний номер 0115U002173). У межах зазначених тем дисертантом обґрунтовано теоретико-методологічні засади, методичні та науково-практичні підходи до формування та розвитку системи фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна

Виходячи із розуміння необхідності вдосконалення теоретико-методологічних засад, практичних підходів і науково-методичного забезпечення фінансового регулювання інноваційної діяльності, у роботі визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, які загалом вірно відображають його сутність. Комплекс завдань, які поставлені та вирішені автором, дали змогу логічно структурувати роботу, розкрити її зміст. Так, зокрема, уточнено сутність

понять “фінансове регулювання інноваційної діяльності” та «інноваційна безпека», обґрунтовано структуру системи фінансового регулювання інноваційної діяльності, проведено аналіз функціонування національної інноваційної системи та особливостей бюджетного і податкового регулювання інноваційних процесів в Україні, здійснено моделювання результативності та обґрунтовано стратегію фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Детальне ознайомлення із дисертаційною роботою, авторефератом, науковими працями здобувача дає підставу зробити висновок про те, що з поставленими завданнями дослідження автор загалом впорався.

При цьому вдалось отримати такі результати, які, на нашу думку, можна віднести до елементів наукової новизни:

Розвинуто сутність понять: «фінансове регулювання інноваційної діяльності» – шляхом виокремлення таких ознак як застосування бюджетних і податкових інструментів та їхній вплив на функціонування національної інноваційної системи, інноваційний потенціал та інноваційну безпеку держави (с. 65); “інноваційний потенціал” – за рахунок позиціонування логічного відтворення складових потенціалу – фінансових, інституційних та інших можливостей країни, а також їх спрямованості на забезпечення позитивної динаміки інвестиційної діяльності та можливостей її стимулювання (с. 79-80); “інноваційна безпека” – з огляду на формування передумов для соціально-економічного розвитку на основі інноваційної моделі розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності держави (с. 82 – 83).

Удосконалено структурно-функціональну схему системи фінансового регулювання шляхом виділення у її структурі формальних інститутів, а також визначення функцій фінансового регулювання (с. 75 – 78).

Обґрунтовано методологічні засади фінансового регулювання інноваційної діяльності в частині формування його інституційної основи в контексті функціонування формальних та неформальних інститутів впливу на інноваційну діяльність, а також принципів фінансового регулювання (с. 93-96, 100-102).

Набули подальшого розвитку теоретико-методологічні підходи до інституційної модернізації системи фінансового регулювання інноваційної діяльності за рахунок використання наявного потенціалу неформальних інститутів (с. 102 – 105).

Удосконалено методологічні засади формування національної інноваційної системи із виокремленням домінантних принципів її побудови, що сприятиме вибору найбільш оптимальних напрямів та інструментів фінансового регулювання інноваційної діяльності в державі (с. 132 – 136).

Удосконалено теоретико-методологічні засади взаємодії системи фінансового регулювання та національної інноваційної системи в частині синергетики їх взаємозв'язків (с. 132 – 136).

Розвинуто методологічні засади структурно-функціонального аналізу національної інноваційної системи як об'єкта фінансового регулювання в частині в частині визначення її сутності, структури, особливостей формування та обґрунтування залежності її функціонування від формальних та неформальних інститутів регулювання (с. 112, 129-134);

Набув подальшого розвитку методичний підхід до оцінки ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності, використання якого дає змогу з'ясувати вплив бюджетних інструментів на інноваційну активність підприємств та оцінити порогів рівень фінансування наукової і науково-технічної діяльності в державі (с. 292-299).

Методичний підхід до діагностики впливу інструментів фінансового регулювання на стан та динаміку інноваційної діяльності в розрізі регіонів на базі кластерного аналізу, що дає змогу оцінити рівень реалізації інноваційного потенціалу в регіональному аспекті та здійснювати ґрунтовний вибір інструментів фінансового регулювання з урахуванням регіональної специфіки (с. 300-308);

В роботі визначено і обґрунтовано модель і складові стратегії фінансового регулювання інноваційної діяльності (інституційний, науково-технічний, фінансовий, інфраструктурний, інтеграційний блоки) з огляду на пріоритети, об'єкти і координуючу та стимулюючу роль держави у його здійсненні (с. 362–372).

Набули подальшого розвитку наукові засади моніторингу ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності за рахунок обґрунтування доцільності використання методів економіко-математичного моделювання для оцінки впливу бюджетних та податкових інструментів, розширення повноважень для державних інститутів в частині розроблення і реалізації стратегії, посилення їх взаємодії у напрямі контролю заходів з фінансового регулювання на засадах публічності та прозорості (с. 373-374, 290-291).

Детальне вивчення змісту дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків дає можливість зробити висновок про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації.

Не викликає сумніву достовірність наукових висновків, отриманих теоретичних узагальнень, оскільки в основу наукового дослідження покладено праці вітчизняних та зарубіжних економістів з досліджуваної проблематики, а також відповідні законодавчі і нормативно-правові документи. Основні положення роботи базуються на використанні та узагальненні даних Державної служби статистики України, офіційних вітчизняних і закордонних статистичних та аналітичних матеріалів, даних періодичних видань, аналітичних розрахунків автора тощо.

У дисертації вміло використано значну кількість фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних вчених, значний масив статистичного і фактологічного матеріалу, який якісно опрацьовано і систематизовано в таблицях і рисунках.

Отримані здобувачем наукові результати та висновки дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими. В процесі дослідження використано сучасну методологію наукових досліджень, а саме: аналізу і синтезу, індукції та дедукції, методи аналітичного порівняння, групування та систематизації, економіко-математичного моделювання, статистичного і кластерного аналізу та ін. Обґрунтованість висновків також підтверджується матеріалом, який міститься у додатках.

Викладене вище дає можливість висловити позитивний висновок стосовно наукового рівня, достовірності подання в дисертації матеріалу, теоретичних обґрунтувань і аргументації всіх положень, які висунуто до захисту, практичного значення висновків і рекомендацій, що впливають із дисертації.

Зауваження та дискусійні положення

Незважаючи на високий рівень теоретико-методологічного обґрунтування і переконливість методичних і аналітичних положень дисертації Демчишака Н.Б., її змістовність та логіку викладення матеріалів дослідження, вважаємо за необхідне відзначити деякі дискусійні положення та зауваження.

1. Не зовсім коректним видається запропоноване визначення фінансового регулювання інноваційної діяльності (с. 46), оскільки у ньому автор наголошує на комплексному законодавчому застосуванні лише бюджетних та податкових інструментів (с. 67), тоді як інші інструменти такого регулювання (монетарні, амортизаційні, цінові тощо) відсутні в авторському визначенні. Запропоноване в такому трактуванні автора визначення фінансового регулювання інноваційної діяльності знайшло своє відображення і при побудові його структурно-функціональної схеми (рис. 1.6, с. 76).

2. При розкритті концептуальної схеми взаємодії інститутів регулювання та національної інноваційної системи (рис. 2.6., с. 133) доцільно було б чітко конкретизувати відносини, які виникають в процесі такої взаємодії, а також висвітлити характер їх прояву, адже в авторському трактуванні національна інноваційна система розглядається крізь призму відносин з приводу створення, розповсюдження та використання інновацій (с. 130). Окрім того, серед складових підсистеми «Інноваційна інфраструктура» (с. 131) повинні бути представлені й фінансово-кредитні установи, оскільки беруть участь у стимулюванні інноваційного процесу.

3. У підрозділі 2.3. «Наукова та науково-технічна діяльність як основа національної інноваційної системи (с. 184-206) наявний матеріал доцільно було б доповнити аналіз існуючих проблем за такими напрямками, як: фінансове стимулювання вітчизняних науковців, обсягів виділених державою коштів на одного вченого, а також здійснити аналіз проблемних аспектів фінансового регулювання, які виникають в процесі виконання наукових досліджень за рахунок коштів держави та комерційних структур.

4. На с. 292-297, 326-328 дисертаційної роботи розроблено моделі, які характеризують вплив бюджетних інструментів на інноваційну активність підприємств, що дає змогу прогнозувати результати застосування відповідних методів фінансового регулювання. Втім автором недостатньо чітко окреслено новації, які внесені ним у загальноприйняті підходи та аргументовано універсальність цього підходу.

5. Відзначаючи змістовність запропонованих автором напрямів підвищення рівня інноваційної безпеки України в межах фінансового блоку (с. 324 – 325) доцільно було б зазначити джерела фінансових ресурсів, необхідних для їх реалізації, а також більше уваги приділити уваги питанням створення ефективних

механізмів надання державних гарантій та державного страхування інновацій, а також управління ризиками, які можуть виникати при цьому. Те саме стосується пропозиції щодо гарантування повернення кредитів потенційним інноваторам за рахунок формування відповідних фондів (с. 263).

6. У підрозділі 5.2. «Зарубіжний досвід фінансового регулювання інноваційних процесів та напрями його імплементації» (с. 330 – 344) значну частину матеріалу приділено порівнянню та узагальненню відомих положень щодо фінансового регулювання інноваційних процесів за кордоном. Без зниження цінності роботи цей матеріал можна представити у скороченому варіанті, акцентувавши натомість більше уваги на питаннях впровадження найприйнятніших елементів цього досвіду в Україні з позицій механізмів їх реалізації.

7. Досить цікавою видається пропозиція автора щодо необхідності впровадження концепції моніторингу ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності (с. 373). На наш погляд, робота в значній мірі виграла б, якби автор висвітлив цей матеріал у формі методичних рекомендацій та показав би ефекти від її впровадження.

8. Дисертаційна робота більше виграла б у тому плані, якщо б автор розкрив питання створення умов для активної участі Державної інноваційної фінансово-кредитної установи до фінансування інноваційних проєктів, формування принципово нової моделі Українського банку реконструкції та розвитку, а також деталізував напрями розширення їх ресурсної бази та їхню роль у реалізації стратегії фінансового регулювання інноваційної діяльності, яка викладена у роботі на с. 363-372.

Однак зазначені вище зауваження суттєво не впливають на основні якісні характеристики проведеного дослідження і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне й практичне значення виконаного дисертаційного дослідження полягає в розробці нових та вдосконаленні наявних методологічних основ, теоретико-методичних підходів і науково-прикладних напрямів з обґрунтування стратегічних пріоритетів фінансового регулювання інноваційної діяльності в державі.

Теоретичне значення розробок дисертанта полягає в розширенні та уточненні понятійно-категорійного апарату, обґрунтування стратегічних напрямків та заходів з удосконалення важелів фінансового стимулювання інноваційної діяльності.

Представлені у роботі висновки і рекомендації можуть бути використані в основному в діяльності органів влади у процесі оцінювання ефективності фінансового регулювання інноваційної діяльності, розроблення відповідних стратегічних, програмних та прогностичних документів як на державному, так і регіональному рівні. Практичне використання одержаних результатів дозволяє підвищити рівень ефективності та наукового обґрунтування рішень щодо вдосконалення підходів до бюджетно-податкового стимулювання інноваційних процесів на базі застосування принципів, закладених автором

Основні положення дисертаційної роботи та пропозиції, які мають практичну значущість, пройшли апробацію та впроваджені у діяльності: Державної фіскальної служби України, Львівської обласної державної адміністрації, Територіального управління Рахункової палати по Львівській, Волинській, Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях, ПП "РічОйл", а також впроваджені у навчальний Львівського національного університету імені Івана Франка та Національного університету "Львівська політехніка", що підтверджується належними документами.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлені у 51 науковій публікації, з яких 2 монографії (з них 1 одноосібна), 1 підручнику та 2 навчальних посібниках (у співавторстві), 28 статей у наукових виданнях України (з них 15 – у виданнях, включених до реєстру міжнародних наукометричних баз), 2 публікації за кордоном, 16 – в інших виданнях.

В опублікованих працях відображені положення всіх п'яти розділів дисертації. Результати дослідження пройшли необхідну апробацію у вигляді доповідей та виступів на науково-практичних конференціях. В опублікованих наукових працях розкривається сутність та зміст положень, задекларованих автором як таких, що містять елементи наукової новизни. Зміст, обсяг та рівень опублікованості матеріалів дисертаційного дослідження, їх практична апробація

відповідають встановленим вимогам. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація написана державною мовою. Вона складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Структурна побудова дисертації Демчишака Н.Б. відповідає кваліфікаційним ознакам, стиль викладення та подача матеріалу досліджень є логічними, послідовними та зв'язаними єдиною цільовою спрямованістю. Дисертація містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, графіків, які подаються безпосередньо в основній частині дисертації і виносяться в додатки. Мова дисертації лаконічна, коректна та зрозуміла.

Дисертація оформлена відповідно нормам і правилам Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою, яка характеризується належним науково-методологічним рівнем.

Відповідність змісту автореферату та основних положень дисертації

В авторефераті дисертації розкрито актуальність обраної теми, наукову новизну розробок, висновки та рекомендації автора. Він є ідентичним дисертації за структурою та змістом, та не містить інформації, яка відсутня у дисертаційній роботі.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Демчишака Назара Богдановича „Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні” є самостійною завершеною цілісною науковою працею, що полягає у новому розв'язанні важливої наукової проблеми – розроблення теоретико-методологічних і методичних засад фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності для зміцнення конкурентоспроможності національної економіки.

За змістом та якістю теоретико-методологічних та практичних розробок робота Демчишака Н.Б. відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: тему дисертаційної роботи належним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи вирішено.

Наукова новизна основних положень дисертації полягає у тому, що вони відзначаються особистим авторським підходом до постановки і вирішення досліджуваної проблеми. За своїм змістом дисертаційна робота відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д. 035.051.01 Львівського національного університету імені Івана Франка та паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Загалом, дисертація на тему „Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні” за своїм змістом і фаховим спрямуванням відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 року), а її автор – Демчишак Назар Богданович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент,

завідувач кафедри фінансів
Львівського навчально-наукового інституту
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»
доктор економічних наук, професор

Б.І. Пшик

Підпис д.е.н., професора, завідувача кафедри фінансів Львівського навчально-наукового інституту Державного вищого навчального закладу «Університет банківської справи» Пшика Богдана Івановича засвідчую:

Заступник директора
Львівського навчально-наукового інституту
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»
доктор економічних наук, доцент

В.В. Рисін

*Відсутні надійшов до спеціалізованої вченої ради
Д. 035. 051. 01 27. 04. 2017р
Володимир секретар [Signature] / Малован [Signature]*